

Zebrani zgodnie uznali konieczność opublikowania tekstu sprawozdania z prac nad śpiewnikiem, by poinformować opinię publiczną o prowadzonych pracach oraz by zyskać jak najwięcej uwag od ludzi tym zagadnieniem zainteresowanych.

Lublin

KS. IRENEUSZ PAWLAK

Jerzy Józef Kopec CP

O. MICHAŁ STANISŁAW STOLARCZYK CP (1916—1981)

Z grona polskich biblistów powołał Pan do siebie, dnia 26 XII 1981 r., pasjonistę O. Michała Stolarczyka. Uroczystości pogrzebowe odbyły się w kościele zakonnym w Przasnyszu, po czym przeniesiono ciało Zmarłego do krypty tej świątyni.

Stanisław Stolarczyk urodził się 12 VII 1916 r. w Jastrzębce k/Przasnysza, z rodziców Franciszka Stolarczyka i jego żony Eleonory z domu Gąska. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Woli Błędowskiej i Niższego Seminarium Zakonnego w Przasnyszu wstąpił 14 IX 1934 r. do Zgromadzenia Pasjonistów, przyjmując imię Michała od Wniebowzięcia NMP. Pierwszy rok studiów filoz.-teol. odbył w Przasnyszu, a następnie kontynuował je od listopada 1936 r. w Studium Generalnym Pasjonistów w Rzymie na Monte Celio. Tu też 16 VI 1940 r. otrzymał święcenia kapłańskie i po zakończeniu zwyczajnego kursu seminaryjnego podjął studia teologii dogmatycznej w Ateneum Dominikańskim „Angelicum”, uwięzione licencjatem w 1942 r. Zaraz potem zapisał się na Papieski Instytut Biblijny. Profesorami jego byli znani bibliści: Augustyn Bea, Albert Vaccari, Augustyn Merk, Stanisław Lyonnet, Urban Holzmeister, Ludwik Semkowski, Maksymilian Zerwick i Alojzy Da Fonseca. Po otrzymaniu w roku 1944 licencjatu z Pisma św. pragnął O. Michał kontynuować studia biblijne, lecz władze zakonne nie wyraziły na to zgody, nosząc się z zamiarem jego rychłego powrotu do Polski. Przez dwa jednak lata (1945—47) wykładał teologię dogmatyczną w domu pasjonistów na Monte Celio i dopiero w 1947 r. powrócił do kraju. Tu obok licznych funkcji zakonnych (mistrz nowicjatu, dyrektor studentów, prefekt studiów i długoletni konsultor prowincjalny) wykładał w latach 1949—1969 Pismo św. w Zakonnym Seminarium w Przasnyszu.

Mając na uwadze dobrą znajomość przez O. Michała Stolarczyka języka greckiego, hebrajskiego i aramejskiego, O. Augustyn Jankowski powierzył mu korektę niektórych ksiąg Starego Testamentu przy edycji *Biblii Tysiąclecia*, zaś ks. Michał Peter podobną pracę przy przygotowaniu *Biblii Poznańskiej*. Dla tej ostatniej edycji przetłumaczył ponadto z j. hebrajskiego na polski psalmy 101—150. Z własnych publikacji O. Michała można wspomnieć 4 artykuły o tematyce biblijnej, ogłoszone w j. włoskim i polskim, oraz 9 innych opracowań dotyczących bliskiej mu duchowości pasyjnej, zwłaszcza związanej z życiem Sługi Bożego O. Bernarda Kryszkiewicza CP (1915—1945). Na uwagę zasługują także cenne prace Zmarłego pozostające w maszynopisie: 8 tomów kroniki z lat

1962—1981 *Per singulos dies*, tom wspomnień *Rzut oka na przeszłość*, 5 tomików kazań i konferencji ascetycznych, monografia *Mechanik ludzkich serc O. Bernard Kryszkiewicz* oraz 2 tomy własnych wierszy O. Michała *Powrót wiosny*. Pracowitość Zmarłego potwierdza również jego zaangażowanie duszpasterskie, które ujawniało się w wygłoszeniu 158 misji i rekolekcji, licznych konferencji dla duchowieństwa diecezjalnego (od 1960 r. jako Ojca duchownego dekanatu przasnyskiego) i zakonnego oraz siostr zakonnych.

W codziennych relacjach z ludźmi cechowała O. Michała Stolarczyka bezinteresowność, prostota i bezpośredniość, co mu zjednywało powszechny szacunek i życzliwość. Oby wierny stróż tradycji kościelnej i zakonnej otrzymał od Pana obfitą nagrodę za swą ufność i wytrwałość w budowaniu królestwa Bożego. Módlmy się za niego i z nim.

Przasnysz

JERZY JÓZEF KOPEĆ CP

R E C E N Z J E

J. MURPHY—O'CONNOR, OP, *The Holy Land. An Archaeological Guide from Earliest Times to 1700*, Oxford 1980, ss. XVI+320.

Nie jest to typowy przewodnik, lecz rodzaj archeologicznego słownika po miejscach historycznych Ziemi Świętej. Punktem wyjścia jest zawsze krótki historyczny opis danego miejsca. Zakres czasowy obejmuje zabytki do roku 1700. Cezura czasu jest wyznaczona przez fakt, że — jak pisze autor — po roku 1700 nie zostało nic zbudowane, co by zasługiwało na miano starożytnego. Trzeba przyznać, że jest to dość umowna granica czasu.

Książka dzieli się na dwie części. Część pierwsza obejmuje miasto Jeruzalem podzielone według starych i nowych dzielnic. Druga zaś część opisuje obiekty archeologiczne Palestyny według klucza alfabetycznego nazw miejscowości. Całość jest zaopatrzona obficie w podręczne mapki i szkice (*sketch—maps*), pozwalające zorientować się w okolicy i w szczegółach topograficznych. Krótki wstęp archeologiczno-historyczny wprowadza czytelnika w *status quo* sytuacji zabytków w Palestynie. Ponadto pomocne są drobne informacje natury turystyczno-organizacyjnej, jak np. godziny otwarcia poszczególnych obiektów, co niekiedy się zmienia, lub uwagi dotyczące trudniejszych dojsć do obiektów.

O. Jérôme Murphy—O'Connor, OP jest profesorem Nowego Testamentu i literatury międzytestamentalnej w *Ecole Biblique et Archéologique Française* w Jerozolimie. Prowadził również wiele wypraw archeologicznych po Palestynie i Bliskim Wschodzie. Omawiana książka jest owocem wieloletniego zbierania informacji, oglądu i doświadczeń nabytych w cza-